

OCENE IN POROČILA

Argo, XXXV. Ljubljana 1993. 95 strani.

Petintrideseta številka novega Arga z letnico 1993 uvaja glasilo v drugo stoletje njegovega izhajanja. Častiljiva obletnica nedvomno zahteva nekaj besed o prehojeni poti glasila. Mesečnik Argo je bil v letih 1892–1903 vezan na dejavnost Kranjskega deželnega muzeja. Izdajal in urejal ga je kustos muzeja Alfons Müllner. Prinašal je članke s področja arheologije, zgodovine, umetnostne zgodovine, etnologije in naravoslovja in na ta način dokazoval širino raziskovanja in zbiranja muzejskega gradiva v takratnem deželnem muzeju.

Novi Argo s podnaslovom Informativno glasilo za arheologijo, zgodovino umetnosti in muzeologijo, ki ga je Narodni muzej začel kot svoje glasilo izdajati leta 1962, je obsegal področja strok, ki so bile v muzeju zastopane. Gradivo je bilo razdeljeno v naslednje rubrike: v knjižni polici so bila objavljena poročila o strokovni literaturi, v bibliografiji je bila objavljena tekoča bibliografija, v razgledih in vesteh obvestila o domačih in tujih kongresih, simpozijih, delovanju strokovnih društev, o novih muzejskih načrtih in njihovi uresničitvi. V letu 1970, ko je mesto odgovornega urednika glasila prevzel ravnatelj Narodnega muzeja dr. Peter Petru, je Argo začel posebno pozornost posvečati poročilom in ocenam razstav v slovenskih muzejih.

Z desetim letnikom, to je z letom 1971, je postal Argo hkrati tudi glasilo leta 1970 ustanovljene Skupnosti muzejev Slovenije, oziroma glasilo vseh slovenskih muzejev. Kot izdajatelj se jima je pridružilo tudi Društvo muzealcev Slovenije. V naslednjih številkah se je ustalil koncept revije s tematsko razdelitvijo na: razstave in razprave, knjižna polica, Valvasorjeve nagrade (podeljujejo se kot posebna priznanja za dosežke v muzejstvu), srečanja, z željo, da bi vsi pomembnejši dogodki v slovenskih muzejih našli svoje mesto na straneh Arga.

Ob svoji stoletnici je edino muzejsko glasilo na Slovenskem tudi z zunanjo podobo praznične številke obudilo spomin na svojega predhodnika. Hkrati pa si je, kot je v uvodu zapisala glavna in odgovorna urednica dr. Mateja Kos, revija v svojem uredniškem konceptu zadala nalogo objavljati zlasti prispevke, ki predstavljajo dele muzejskih fondov, poročila in nova dognanja s področja muzeologije in muzejske dokumentacije in informatike, gre kratka za vede in vedenja, ki nimajo maneverskega področja v drugih strokovnih revijah, so pa bistveno pomembne za vse aspekte dela v slovenskih muzejih. Ob tem je glasilo obdržalo tudi stare stalne rubrike, ki so povezane z delom in stanjem v muzejih (letna poročila ustanov, poročila o razstavah, poročila o razstavah v pripravi, o kongresih in diskusijah in podobno).

Petintrideseta številka Arga z letnico 1993 v rubriki gradivo predstavlja Stanovanjsko kulturo na Slovenskem v obdobju gotike in renesanse. Avtorica Vesna Bučič v svojem prispevku obravnava tisti del materialne kulture, ki jo označujemo s pojmom stanovanjska oprema in se znotraj tega širokega pojma omejuje zlasti na pohištvo in drobni hišni inventar. Maja Lozar Štamcar v članku z naslovom Tabernakeljske omare iz fonda Narodnega muzeja podaja osnovne oblikovne, dekorativne in konstrukcijske značilnosti tega baročnega kosa pohištva in njegov slogovni razvoj, v nadaljevanju pa posamično predstavi enajst tabernakeljskih omar iz zbirki Narodnega muzeja.

Prispevek Jožeta Podpečnika opozarja na Ustanovitev fonda filatelije v Narodnem muzeju, ki bo zajemal vse poštno vrednostnice, ki so se v preteklosti pojavljale na slovenskem etničnem področju oziroma so kakorkoli povezane s Slovenijo. Vida Stare podaja historiat Centra za arheologijo srednjega veka Narodnega muzeja 1960–1987 in njegovo pomembno vlogo pri oblikovanju zgodnjega in visokega srednjega veka. Ljerka Trampuž o Otroškem muzeju meni, da je to muzej, kjer je težišče dela na posredovanju in izobraževanju. V svojem prispevku ga označi kot muzej za otroke v starosti od 6 do 16 leti. Rubrika Dokumentacija ponuja vpogled v Fundus, računalniško aplikacijo za urejanje kulturnozgodovinskih zbirk (avtor Jože Podpečnik) in Računalniška programa Razstava in Umetnik (avtorica Jana Intihar Ferjan) s področja likovne umetnosti.

Novo rubriko Menedžment uvaja članek Marjete Mikuž Muzejski menedžment, ki se ukvarja z vsemi področji muzejskega dela (organizacija delovnih mest, finance, organizacija projektov razstav, konzervacija in restavracija, organizacija urejanja zbirk, pridobivanje predmetov, organizacija dela v muzejskih delavnicah, varnost v muzeju) od katerih je vsak vitalnega pomena za uspešno delovanje muzeja.

V poročila so uvrščena Strokovno in znanstveno delo Narodnega muzeja v Ljubljani v letu 1992, Poročilo o delu Muzeja novejšje zgodovine Celje za leto 1992, Štirideset let Gorenjskega muzeja, Prispevek Ob jubileju Sadnikarjeve zbirke, Miheličeva galerija na Ptuj – danes in jutri, Mežiška dolina – utrip zadnjih tisoč let, Poročilo o delu Zveze muzejev Slovenije.

Z mednarodnim delovanjem slovenskih muzealcev nas seznanjajo poročila Srečanje kandidatov za nagrado EMYA (European Museum of the Year Award) 1993, nagrado ki jo od leta 1977 vsako leto podeljuje Svet Evrope. Kandidata iz Slovenije sta bila Tobačni muzej, muzejska zbirka Mestnega muzeja in Tobačne Ljubljana in Kobariški muzej I. svetovne vojne. Sledijo poročila o udeležbi na posameznih konferencah ICOM-ovih komitejev in sicer na letni konferenci Komiteja za muzeja in zbirke stekla, na letni konferenci ICAA, ki vključuje umetnoobrtne zbirke, poročilo o konferenci CIDOC (komiteja za dokumentacijo, ki ga je gostila Ljubljana) in kongresu ICMAH (komite arheoloških in zgodovinskih

muzejev). Če bi želeli povzeti rubriko poročil, bi nedvomno dobili vtis, da so slovenski muzealci poleg strokovnega in raziskovalnega dela doma nedvomno vpeti v dogajanje v evropskem prostoru.

V rubriki razstave so našle svoje mesto ocene razstav Poslikano pohištvo iz restavratorske delavnice, razstava ptujskega muzeja Zbiram – torej sem, Družina – ideal in resničnost, ki je bila kot spodnje-avstrijska deželna razstava postavljena na gradu Riegersburg, Prgišče zgodovine – nove pridobitve Mestnega muzeja in konzervatorska razstava »Stop the rot«.

V prevodu je objavljen Strokovni vodič Evropskega združenja konzervatorsko – restavratorskih organizacij: Stroka in kodeks etike.

Rubrika Knjige ocenjuje Etnologa 2/1, 2 (LIII), 1992, Vodnik Zgodovinskega arhiva Ljubljana in Tekstilno zbirko Bernheimer.

Utemeljitev Valvasorjevih nagrad in priznanj za leti 1992 in 1993 prinašajo ocene dela tistih posameznikov in ustanov, ki so s svojim delom pomembno prispevali k razvoju muzejev na Slovenskem. Morda bi med njimi omenila Kobariški muzej I. svetovne vojne, ki je svoje prvo priznanje dobil leta 1992 doma s podelitvijo Valvasorjeve nagrade, v letu 1993 pa mu je bilo podeljeno posebno priznanje Sveta Evrope. Število zaključuje Jubilej – Jože Kastelic – ob osemdesetletnici. Dr. Stane Gabrovec predstavi bogato jubilatovo delo, ki je zajemalo tudi štirindvajset muzejskih let z razgledom na slovensko in evropsko zgodovino. Zaključuje ga z mislijo, da »ob vsem razkrinkavanju in odkrivanju ostaja v vsakem času, v stvareh in ljudeh, Skrivnost. In vendar jo še naprej iščemo, skušamo se ji še naprej približati z zbiranjem dejstev, z mitom in logosom.«

Misel lahko v celoti prenesemo na naše muzejsko delo. Muzeji predmete – zbirajo, hranijo, raziskujejo, interpetirajo in razstavljajo zato, da bi ohranili naš kolektivni spomin. Predmeti so ob tem trdna opora časa, ki se nenehno spreminja, združujejo in razlikujejo, skratka dajejo identiteto, in prav v tem je njihov pomen v preteklosti, sedanosti in prihodnosti. Revija Argo si zato prizadeva s svojo zasnovano objavljati rezultate muzejskega strokovnega in znanstvenega dela, razen tega pa z njimi seznanjati širšo javnost in ji zastavljati vprašanje: kakšen je njen odnos do dediščine?

Jasna Horvat

Zgodovina za vse, leto I/1994, št. 1. Celje : Zgodovinsko društvo Celje. 86 strani.

Zgodovinsko društvo Celje je začelo izdajati novo zgodovinsko revijo, ki pomeni pri nas za širšo javnost, pa tudi za zgodovinarje, precejšnjo novost in poživitev. Prispevki so namreč posvečeni ljudem, njihovem neposrednemu življenju, ki običajno teče mimo nas ali z nami in ki mu kljub morebitni ekscesnosti ali pozornost vzbujajočimi dejanji, prav zaradi vsakdanjosti, oziroma nekakšne utečenosti in samoumevnosti, ne posvečamo posebne in daljše pozornosti. Tovrstno zgodovinopisje, ki ima med razvitejšimi strokami v tujini že dolgo svoje naravno mesto, pri nas pa zgolj razpršene nastavke, je dejansko nekakšna zgodovina nezavednega, ki ne teži zgolj naše radovednosti po opravljenem detajlu, ampak, če se jo zavemo, povsem jasno pokaže težko spremenljive vrednostne in družbene vzorce in od njih odvisne družbene tokove.

V prvem zvezku nove revije *Zgodovina za vse*, v katerem objavlja mlajša generacija zgodovinarjev in jezikoslovec (vsi sami Štajerci, čeprav vsi ne delujoči na Štajerskem), se je uredništvo odločilo za zelo posrečen izbor tem, ki predstavi vse družbene sloje v njihovem specifičnem okolju:

Marko Štuhec se v svoji razpravi *Kranjska suita za zrcalo, vilico, nož, žlico, kavno ročko, čajnik in njuhalni robec* ukvarja s plemstvom. Na podlagi na Kranjskem nastalega bontona iz druge polovice 17. stoletja ter plemiških zapuščinskih inventarjev iz 17. in 18. stoletja nam avtor spregovori o načinu obnašanja pri mizi, o pravilih in prepovedih, o času primerni uporabi jedilnega pribora in posodja, pa uvajanju pitja kave in čaja itd. Na osnovi množice virov nam pisec pričara plemiško okolje na skorajda literaren način.

Aleksander Žizek piše v svoji razpravi »Una dua so bli sraun, ko so babo saklal« o zločinu v obcestni gostilni na celjskem področju leta 1839. Sodni spisi, ki so nastali med preiskavo umora, razkrivajo človeški značaj posameznika in relativno zaprte vaške skupnosti, ki znotraj svoje »urejenosti« išče za lastne deviacije krivca zunaj sebe – pri tujih sezonskih delavcih.

Anton Šepetavc piše o stereotipih, ki so prevladovali pri Slovencih, v glavnem v 19. stoletju. V razpravi *Pridiga o prijaznih, gostoljubnih, dobrih Slovencih, ki niso vedno (bili) taki* se srečamo s slovenskim samopoveličevanjem in smešenjem in zasramovanjem drugih, predvsem sosednih narodov in znotraj slovenskega okolja živečih etničnih skupin (Judov, Ciganov). Tako kot praviloma vsak narod, so Slovenci sebi pripisovali najboljše značajске poteze, drugim pa najslabše.

Janez Cvirn se je lotil z razpravo »*Sapralot! To bo pa močan strel*« vprašanja o razširjenosti dvoboja s hladnim in strelnim orožjem na Slovenskem v drugi polovici 19. stoletja. Dvoboj, avtor analizira posamezne primere, je bil, kot običajen način poravnave spora v zvezi s prizadeto častjo, precej razširjen tako med višjimi družbenimi sloji (plemstvom, oficirji, visokimi uradniki, meščani) kot tudi med slovenskimi študenti na Dunaju.

Andrej Studen je napisal razpravo o higienskih razmerah v Ljubljani pred prvo svetovno vojno. V prispevku z naslovom *Smrdelo je kot kuga* se ukvarja z vprašanji stanovanjske kulture v mestu med spodnjim in srednjim slojem prebivalstva ter s pogledi mestne oblasti na mesto in s tem zvezanimi higienskimi ukrepi. Razprava postavi pogoste predstave-stereotipe o »beli Ljubljani« in snažnih sprehalcih v bolj realne okvire; če že niso smrdeli vsi Ljubljanci, je zagotovo smrdela vsa Ljubljana.